

SAHHAROVI AUHIND: MÕTTEVABADUSE EEST ALATES AASTAST 1988

Juba 21 aastat järjest on Euroopa Parlamendi poolt omistatava Sahharovi auhinnaga avaldatud austust inimestele ja organisatsioonidele, kes võitlevad inimõiguste ja põhivabaduste eest kogu maailmas.

Euroopa Parlamendi poolt alates 1988. aastast välja antava Sahharovi auhinna pälvivad inimesed ja organisatsioonid, kes võitlevad õiguse eest mõelda vabalt, omada ja väljendada tõekspidamisi.

Need õigused on individuaalsete ja kollektiivsete vabaduste aluseks. Kui võimalolijate mõtteviisist kõrvalekaldumine osutub liiga ohtlikuks, ei saa demokraatia edasi eksisteerida. Kui inimesi ähvardab valitsusega mittenoostumise väljendamise eest surm või vangistus, on diktatuur võitnud.

Sahharovi auhind sümboliseerib Euroopa Parlamendi toetust neile, kes panevad vaikumisest keeldumisega kaalule oma elu ja vabaduse. See on üks Euroopa Parlamendi diplomaatias kasutatavatest vahenditest demokraatia edendamiseks kogu maailmas.

See tunnustus annab Sahharovi auhinna laureaatidele jõudu ja kaitset. See teeb kuuldavaks nende hääle ning võimendab seda aastast aastasse, kuni võib kesta nende võitlus.

2009. aasta Sahharovi auhind on eriti märkimisväärne kahel põhjusel, kuna see langeb kokku kahe tähtsa aastapäevaga: Andrei Sahharovi surmaga 20 aastat tagasi; ning ajahetkega, mil kogu Euroopa alustas teed demokraatlike muutuste poole.

SAHHAROVI AUHIND MÕTTEVABADUSE EEST

LAUREAADID

- 1988** NELSON ROLIHLAHLA MANDELA JA (postuumselt) ANATOLI MARCHENKO
- 1989** ALEXANDER DUBČEK
- 1990** AUNG SAN SUU KYI
- 1991** ADEM DEMAÇI
- 1992** LAS MADRES DE LA PLAZA DE MAYO
- 1993** OSLOBODJENJE
- 1994** TASLIMA NASREEN
- 1995** LAYLA ZANA
- 1996** WEI JINGSHENG
- 1997** SALIMA GHEZALI
- 1998** IBRAHIM RUGOVA
- 1999** JOSÉ ALEJANDRO 'XANANA' GUSMÃO
- 2000** IBASTA YA!
- 2001** IZZAT GHAZZAWI, NURIT PELED-ELHANAN JA DOM ZACARIAS KAMWENHO
- 2002** OSWALDO JOSÉ PAYÁ SARDIÑAS
- 2003** ÜRO PEASEKRETÄR KOFI ANNAN JA KOGU ÜHINENUD RAHVASTE ORGANISATSIOONI PERSONAL
- 2004** VALGEVENE AJAKIRJANIKE LIIT
- 2005** NAISED VALGES, HAUWA IBRAHIM JA ORGANISATSIOON PIIRIDETA AJAKIRJANIKUD
- 2006** ALIAKSANDR MILINKEVITŠ
- 2007** SALIH MAHMOUD MOHAMED OSMAN
- 2008** HU JIA
- 2009** **MEMORIAL** (OLEG ORLOV, SERGEI KOVALJOV JA LJUDMILA ALEKSEJEVA, ORGANISATSIOONI MEMORIAL JA KÕIGI VENEMAA INIMÕIGUSTE KAITSJATE NIMEL)

ET

BD-31-09-190-ET-D

Endise Nõukogude Liidu aladel
põhioigusi kaitsva rühmituse MEMORIAL nimel
OLEG ORLOV,
SERGEI KOVALJOV, ja
LJUDMILLA ALEKSEJEVA
ning kõik Venemaa inimõiguste kaitsjad

2009

SAHHAROVI AUHIND MÕTTEVABADUSE EEST

www.europarl.europa.eu/sakharov

EUROOPA PARLAMENT: TOETAB VABADUST, INIMÕIGUSI JA DEMOKRAATIAT KOGU MAAILMAS

„Olen veendunud, et rahvusvaheline kindlus, vastastikune mõistmine, desarmeerimine ja rahvusvaheline julgeolek ei ole saavutatavad ilma avatud ühiskonnata, kus valitseb teabevabadus, südametunnistuse vabadus, õigus avaldamisele, õigus reisida ja õigus valida riiki, kus inimene soovib elada.”

See tsitaat, mis pärineb Andrei Sahharovi loengust pärast Nobeli rahupreemia vastuvõtmist 1975. aastal, kehtib ka tänases majanduslikult ja poliitiliselt rahutus maailmas ajal, mil Euroopa tähistab Kesk- ja Ida-Euroopa demokraatlike muutuste 20. aastapäeva.

Selle ajaloolise muutuse eelõhtul, 1988. aastal, asutas Euroopa Parlament Sahharovi auhinna „Mõttevabaduse eest”, et toetada ja austada üksikisikuid ja organisatsioone, kes sageli riskivad tohutult, et vägivalda kasutamata kaitsta demokraatiat, inimõigusi ja põhivabadusi kogu maailmas.

21 aasta eest anti esimene, Nelson Mandelaga jagamisele läinud Sahharovi auhind postuumselt Anatoli Martšenkole, Ukrainas sündinud töölisel, kellest sai teisitimõttele ja inimõiguste eest võitleja Nõukogude Liidus. Oma pühendumuse eest maksis ta kahekümne vangistuses ja töölaagrites veedetud aastaga. Tema ainsaks relvaks oli tema keha – mitme järjestikuse nälgastreigiga (millest 1986. aasta oma sai talle saatuslikuks) mõistis ta hukka inimõiguste rikkumist Nõukogude Liidus, eriti poliitvangide puhul.

2009. aastal tuletab Sahharovi auhinna omistamine vene inimõiguste organisatsioonile Memorial meelde, kui suures ulatuses on inimõiguste eest seismine Venemaal ja üldisemalt endistes nõukogude liiduvabariikides ikka veel lahing – nii minevikus, olevikus ja tulevikus.

MEMORIAL

Oleg Orlov, Sergei Kovaljov ja Ljudmila Aleksejeva organisatsiooni MEMORIAL ja kõigi teiste Venemaa inimõiguste kaitsjate nimel

Mäletades inimõiguste rikkumisi Venemaal ja Tšetšeenias Reis minevikku, et tagada endise Nõukogude Liidu demokraatlik tulevik

Täpselt 20 aastat tagasi asutatud noorte venelaste organisatsioon Memorial, mille esimene esimees polnud keegi muu kui Andrei Sahharov ise, ning kolm selle organisatsiooni aktivisti – Oleg Orlov, Sergei Kovaljov ja Ljudmila Aleksejeva – on innukamaid põhiõiguste eest seisjaid endistes nõukogude liiduvabariikides.

See valitsusväline organisatsioon (VVO) loodi algul selleks, et hoida elus Stalini repressioonide all kannatanute mälestust. Arenenud tasapisi kodanikuõiguste tšempioniks, on Memorial täna ainus organisatsioon, kes peab arvet Venemaal kuulvas Põhja-Kaukaasias toimunud inimõiguste rikkumise üle, eriti kahe Tšetšeenia sõja ajal.

Käesoleva aasta 15. juulil raputas Memoriali nende esindaja Groznõis Natalia Estemirova mõrv, kes uuris seal inimrööve ja massimõrvi. Kuus kuud varem (2008. aasta detsembris) otsis millits läbi Memoriali tööruumid, arestides 20 aasta jooksul kogutud dokumendid Stalini puhastusaktioonide kohta.

Memoriali praegune esimees Oleg Orlov mõisteti käesoleva aasta 6. oktoobril süüdi laimamises pärast seda, kui ta oli süüdistanud Natalia Estemirova mõrva tellimises Tšetšeenia presidenti Ramzan Kadõrovit. 2007. aasta novembris rööviti Orlov koos kolme ajakirjanikuga Inguššias, kus ta pärast peksmist ja hukkamisega ähvardamist siiski lõpuks vabastati.

Memoriali kaasasutaja Sergei Kovaljov asutas 1969. aastal esimese inimõiguste organisatsiooni Nõukogude Liidus. Mõistes hukka Boriss Jeltsini ja Vladimir Putini valitsuste autoritaarset juhtimisstiili, astus ta 1996. aastal tagasi presidendi inimõiguste komisjoni juhi ametikohalt. Pärast 1999. aastal Moskvas toimunud rünnakuid moodustas ta 2002. aastal avaliku uurimiskomisjoni, mille jõupingutusi takistas oluliselt mõned komisjoniliikmete tagakiusamine ja mõrvamine.

Ajakirjanikuharidusega Ludmilla Aleksejeva asutas koos Andrei Sahharoviga 1976. aastal rühmituse Moskva–Helsingi, kelle missiooniks sai tagada Helsingi lõppdokumendi täies ulatuses järgimine Nõukogude Liidu poolt. Alates 1960ndatest aastatest on ta korraldanud omavoliliste aktsioonide vastaseid kampaaniaid ning seisnud õigluse eest dissidentide üle peetud kohtuprotsessides, samuti suurema sõnavabaduse eest meedias.

Omistades 2009. aasta Sahharovi auhinna organisatsioonile Memorial ja tema esindajatele, kes on oma esmaseks sihiks seadnud otsida tuleviku nimel teerada minevikku, loodab Euroopa Parlament president Jerzy Buzeki sõnul anda panuse inimõiguste eest võitlejate kogetud hirmu ja vägivalda lõpetamise Venemaal ja endistes nõukogude liiduvabariikides.

